

Jerneja Ferlež

ŠOLA LAJTERSBERG, KRČEVINA, KOŠAKI

Košaška šola, danes podružnica OŠ Franca Rozmana Staneta, ima dolgo in pisano preteklost. Delovala je na različnih mestih in v različnih zgradbah.

Zasebno ljudsko šolo za okoliš Lajtersberg so ustanovili redemptoristi leta 1841. Zaradi gradnje železnice so jo pozneje preselili v Krčevino, nato pa spet nazaj v Lajtersberg. Ko je bil leta 1848 red redemptoristov razpuščen, je šola za nekaj časa nehala delovati.

Leta 1854 je bila nato v Graškem predmestju ustanovljena trivialka, ki so jo obiskovali tudi otroci iz Lajtersberga, Krčevine, Graškega predmestja in Koroških vrat. Prvotno je bila nastanjena v župnišču, leta 1855 pa so jo preselili v današnjo Cankarjevo ulico.

Leta 1874 je bila nato sistemizirana samostojna ljudska šola Lajtersberg—Krčevina, za nadučitelja je bil nameščen dolgoletni urednik »Popotnika« Miha Nerat.

Ko so leta 1895 šolo razširili v štirirazrednico, so za pouk najprej najeli dvorano na vrtu hotela »Stadt Wien« na današnji Partizanski cesti, kjer je pozneje deloval kinematograf, leta 1897 pa je okrajni šolski svet kupil zemljišče na posestvu barona Twickla na koncu današnjega Tomšičevega drevoreda. Prve načrte naj bi izdelal stavbenik Franz Derwuschek, a šola je bila naposled zgrajena po načrtih nadučitelja Mihe Nerata. Novo šolsko poslopje je bilo namenu predano 5. oktobra 1898. Leta 1913 so mu prizidali še tri učilnice in prostor za knjižnico. Zlasti proti koncu 19. in v začetku 20. stoletja so se, kot v drugih podobnih okoljih v tem času, kresala z nacionalnimi trenji povezana prizadevanja za pouk v slovenskem oz. nemškem jeziku.

Ob izbruhu prve svetovne vojne je vse šolske prostore sprva zasedlo vojaštvo, pozneje pa je nekaj prostorov le bilo namenjenih tudi šoli, a otroci so bili med vojno lačni in slabo oblečeni. Po koncu vojne je bila šola slovenizirana, imela pa je dve nemški vzporednici. Učiteljstvo se je zamenjalo, poslopje, čeprav še ni bilo staro, je bilo treba obnoviti. A največje razdejanje je povzročila naslednja vojna. Na veliko noč leta 1945 so šolo, ker je bila blizu železnice in kolodvora, zadele zavezniške bombe. Poškodbe so bile tako hude, da so šolsko poslopje v Tomšičevi ulici, ki je bilo staro manj kot pol stoletja, po vojni podrli. Oblikovali so nov šolski okoliš Košaki in že junija 1945 je pouk stekel – najprej v Wögererjevi vili, za šolsko leto 1945/46 pa so v šolske namene preuredili vilo Paltauf, kjer deluje še danes. Prostori so bili sprva tesni in neprimerni, a vseeno je šolo v njih leta 1946 v štirih razredih zaključilo kar 170 otrok.

Vsa zgodnja povojna leta se je otepala s pomanjkanjem tako rekoč vsega – knjig, hrane, prostora, opreme. Tudi učiteljstvo se je pogosto menjavalo, a razmere so se počasi stabilizirale. Šolski prostor je bil vse bolj urejen, vse več je bilo dejavnosti in sodelovanja z lokalno skupnostjo, še vedno pa je primanjkovalo prostora za pouk, zato je bilo poslopje leta 1959 dozidano in urejeno v primernejšo šolsko zgradbo. Otvoritev dozidane šole v današnji obliki je bila 6. septembra 1959.

Od takrat je šola v zgradbi, kakšna deluje še danes – kot poseben in dragocen preplet izobraževanja na stiku mesta in predmestja.

Literatura in vir:

Humek, Drago (ur.): *1919–1929: deset let drž. slovenske osnovne in meščanske šole v Mariboru*, Učiteljski dom, v Mariboru, 1929.

Šolska kronika osnovne šole v Košakih